

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

ADRODDIAD GAN Y PWYLLGOR CYLLID

Adroddiad ar oblygiadau ariannol y Mesur Arfaethedig ynghylch Dysgu a Sgiliau (Cymru)

Cefndir:

1. Mae Rheol Sefydlog 14.2 yn datgan:

Caiff y Pwyllgor [Cyllid] hefyd ystyried y canlynol ac, os yw'n gweld yn dda, gyflwyno adroddiadau arnynt:

(i) gwybodaeth ariannol yn y memoranda esboniadol sy'n cyd-fynd â Mesurau Cynulliad arfaethedig;

Y Mesur Arfaethedig:

2. Cyflwynodd Llywodraeth Cynulliad Cymru y Mesur Arfaethedig ynghylch Dysgu a Sgiliau (Cymru) i'r Cynulliad ar 7 Gorffennaf 2008. Byddai'r Mesur arfaethedig yn deddfu ym maes addysg disgyblion rhwng 14 a 19 oed sy'n cael addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

3. Byddai'r Mesur yn ceisio sicrhau bod gan bob dysgwr ifanc yr hawl i gael fframwaith i lwybr dysgu sy'n eu galluogi i gael profiadau dysgu cytbwys ac addas, a hwnnw'n darparu yn y ffordd orau ar gyfer eu hanghenion unigol.

4. Yn benodol, byddai'r Mesur yn gwneud y canlynol:

- Gosod dyletswydd ar Awdurdodau Addysg Lleol yng Nghymru i ffurfio cwricwla lleol ar gyfer dysgwyr 14-16 oed, ac ar Weinidogion Cymru ar gyfer dysgwyr 16-19 oed sy'n cynnwys ystod o opsiynau i'w dewis ar draws y meysydd dysgu penodol;
- Galluogi Gweinidogion Cymru i bennu isafswm nifer y cyrsiau astudio y gellir eu cynnwys o fewn cwricwlwm lleol, i bennu'r maes dysgu penodol y mae cwrs astudio yn perthyn iddo ac i bennu isafswm nifer y cyrsiau astudio galwedigaethol i'w cynnwys mewn cwricwlwm lleol;
- Rhoi'r hawl i ddisgyblion mewn ysgolion a gynhelir i ddewis dilyn cyrsiau astudio o gwricwlwm ardal leol. Bydd hefyd yn caniatáu gwneud rheoliadau i bennu uchafswm nifer y cyrsiau astudio y mae gan ddisgybl yr hawl i ddewis eu dilyn;
- Nodi ar ba sail y gall pennaeth/penadur benderfynu nad oes gan ddisgybl yr hawl i ddilyn cwrs mae wedi'i ddewis a chaniatáu gwneud rheoliadau mewn perthynas â'r penderfyniadau hyn;
- Gosod dyletswydd ar gyrrff llywodraethu a phenaethiaid ysgolion a gynhelir a chyrrff llywodraethu a phenaduriaid y sector addysg bellach i gynorthwyo Awdurdod Addysg Lleol i gynllunio cwricwla ardal leol, gan roi

ystyriaeth i unrhyw ganllawiau a gyhoeddwyd a chan gydymffurfio ag unrhyw gyfarwyddiadau a roddwyd gan Weinidogion Cymru;

- Sicrhau cynnwys y lefel uchaf posib o gyrsiau astudio o fewn cwricwla lleol trwy gydweithrediad rhwng cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir a sefydliadau addysg bellach, ac Awdurdodau Addysg Lleol er mwyn darparu amrywiaeth eang o opsiynau astudio;
- Galluogi Gweinidogion Cymru i gyhoeddi canllawiau a chyfarwyddiadau mewn perthynas â chydweithio a chydweithredu;
- Rhoi pŵer i Weinidogion Cymru i ddiwygio'r meysydd dysgu;
- Galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau mewn perthynas â cheisiadau a phenderfyniadau wrth bennu lleoliad dysgu arweiniol disgybl.

Tystiolaeth

5. Rhoddodd y Pwyllgor Cyllid ystyriaeth i'r Mesur Arfaethedig a'r Memorandwm Esboniadol. Rhoddwyd ystyriaeth hefyd i bapur FIN(3) 12-08 (p4) ar y Mesur Arfaethedig ynghylch Dysgu a Sgiliau (Cymru) – sef gwybodaeth ariannol ddarparwyd gan swyddogion yn ddiweddarach er mwyn rhoi eglurhad pellach.

6. Yn ei gyfarfod ar 2 Hydref, clywodd y Pwyllgor Cyllid dystiolaeth gan John Griffiths, y Dirprwy Weinidog dros Sgiliau, Lynne M Hamilton, Cyfarwyddwr y Grŵp Gwella Busnes a Buddsoddi Adnoddau yn yr Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau, a Mark Leighfield, Pennaeth Llwybrau Dysgu 14-19 yn Llywodraeth Cynulliad Cymru.

7. Yn ei gyfarfod ar 6 Tachwedd, clywodd y Pwyllgor Cyllid ragor o dystiolaeth gan y Dirprwy Weinidog dros Sgiliau, Elizabeth Williams, Pennaeth y Strategaeth Plant a Phobl Ifanc a Mark Leighfield, Pennaeth Llwybrau Dysgu 14-19.

8. Darparodd y Gweinidog nodyn pellach ar 13 Tachwedd 2008, yn ymateb i gwestiynau a ofynnwyd gan y pwyllgor.

Lefel y cyllid

9. Amcan y Mesur yw adeiladu ar bolisi 'Llwybrau Dysgu 14-19' Llywodraeth Cynulliad Cymru. Mae'r polisi hwnnw'n ymrwymo i sicrhau bod 95% o bobl ifanc, erbyn eu bod yn 25 oed, yn barod i gael addysg uwch neu i gael eu cyflogi mewn swydd sy'n gofyn am sgiliau da. Y nod yw cyflawni hyn erbyn 2015. Bwriedir i'r cyllid ar gyfer rhoi'r Mesur ar waith ddod o'r £32.5m sydd eisoes ar gael er mwyn darparu rhaglen Llwybrau Dysgu 14-19.

10. Yng nghyfarfod y Pwyllgor Cyllid ar 2 Hydref, cadarnhaodd y Dirprwy Weinidog [Cofnod y Trafodion 2/10/2008, paragraff 87] y byddai angen i'r cyllid hwn barhau er mwyn cyflwyno'r Mesur ac na fyddai angen unrhyw gyllid ychwanegol [paragraff 89, Cofnod y Trafodion 2/10]. Fodd bynnag, dywedodd y Dirprwy Weinidog hefyd: 'As the majority of funding to local authorities is unhypothecated the potential expenditure by local authorities on the 14-15

age cohort in secondary schools can only be broadly estimated.' [FIN(3) 12-08 (p4), paragraff 2.3]. **Mae'r Pwyllgor Cyllid yn pryderu y gallai amcangyfrif mor fras o'r lefelau gwario presennol effeithio ar gadernid unrhyw gyfrifiadau diweddarach o'r gost.**

11. Dywedodd y Dirprwy Weinidog wrth y Pwyllgor Cyllid y byddai'r cydweithio a'r cydweithredu sy'n sail i'r Mesur yn sicrhau bod defnydd gwell yn cael ei wneud o'r cyllid presennol ar gyfer llwybrau dysgu 14-19. Disgwylir gwneud arbedion drwy beidio â dyblygu gwaith a thrwy arbedion maint a ddaw o ddarparu cyrsiau ar y cyd. Roedd disgwyl gwneud rhagor o arbedion hefyd o ganlyniad i'r lleihad yn nifer y boblogaeth sydd rhwng 14 ac 19 oed, er y byddai'r cynnydd y gobeithir ei weld yn nifer y bobl ifanc sy'n cymryd rhan yn lleihau maint yr arbedion hyn, a hynny i raddau helaeth.

12. Byddai'r cynnydd yn narpariaeth cyrsiau galwedigaethol hefyd yn lleihau'r arbedion, gan fod y cyrsiau hynny'n costio mwy i'w darparu nac astudiaethau yn yr ystafell ddosbarth.

13. Mae'r Pwyllgor Cyllid wedi nodi bod y gwariant presennol a'r arbedion disgwyliedig wedi cael eu cyfrifo drwy ddefnyddio amcangyfrifon a rhagdybiaethau. I raddau helaeth, nid yw'r Llywodraeth wedi gallu dilysu'r fethodoleg a ddefnyddiwyd wrth wneud y rhagdybiaethau hyn. Os caiff y Mesur ei basio, mae'r pwyllgor felly yn argymhell bod y Dirprwy Weinidog yn adolygu'r broses o roi'r Mesur ar waith yn ofalus, a hynny er mwyn sicrhau nad oes bwlch yn ymddangos mewn cyllid o ganlyniad i arbedion llai na'r disgwyl a'r ffaith bod mwy o bobl ifanc na'r disgwyl yn cymryd rhan yn y cynllun.

Rhoi'r Mesur arfaethedig ar waith

14. Disgwylir cyflwyno'r Mesur yn raddol a hynny drwy drefniadau bandio a thrwy symud o gam i gam. Mae awdurdodau lleol wedi penderfynu ar y band sy'n disgrifio'u cynnydd hwy orau a gallant ddewis symud o'u band presennol wrth i amser fynd yn ei flaen [Cofnod y Trafodion 7/11/08 14.40-14.45pm]. Fodd bynnag, mae angen i bob awdurdod lleol ddarparu 30 o gyrsiau erbyn 2012, ac mae'r targed yn cynyddu'n raddol drwy godi lleiafswm nifer y cyrsiau fesul dau bob blwyddyn tan 2012.

15. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn nodi pryderon Estyn bod 2009 fel y flwyddyn gychwyn yn afrealistig ac ystyried y trefniadau sy'n angenrheidiol er mwyn galluogi dysgwyr i ddewis eu cyrsiau. Cafodd y pwyllgor sicrhau gan y Dirprwy Weinidog bod y trefniadau sydd bellach yn bodoli ar gyfer bandio a symud o gam i gam wedi lleihau'r pryderon hynny [Cofnod y Trafodion 7/11/08 14.40 – 14.45].

16. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn fodlon y bydd y broses raddol o roi'r Mesur ar waith yn cael ei hadolygu'n ofalus gan y Dirprwy Weinidog wrth ailedrych ar yr amcangyfrifon a'r rhagdybiaethau a wnaed wrth gyfrifo goblygiadau ariannol y Mesur.

Costau teithio

17. Mae'r Dirprwy Weinidog yn cydnabod y bydd rhagor o gostau teithio yn sgil y Mesur hwn, ac mae wedi amcangyfrif goblygiadau ariannol darparu trafndiaeth i ddysgwyr.

18. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn pwysleisio drachefn ei bod yn hanfodol asesu goblygiadau ariannol unrhyw ddeddfwriaeth yn drylwyr, a hynny o'r cychwyn cyntaf. Mae'r pwyllgor yn awyddus i gael sicrhad bod yr amcangyfrifon o'r costau teithio yn gadarn.

Methodolegau ar gyfer ariannu cydweithio

19. Dywedodd y Dirprwy Weinidog y byddai'r Mesur yn annog cydweithio a chydweithredu [Cofnod y Trafodion 2/10/08, paragraff 108] gan y byddai'n rhaid i sefydliadau ddod ynghyd i ddarparu'r nifer angenrheidiol o gyrsiau. Nid yw'r costau cydweithio hyn wedi'u cynnwys ym Memorandwm Esboniadol y Mesur, ond mae'r Dirprwy Weinidog yn cydnabod bod goblygiadau o ran y gost, ac mae wedi neilltuo £75,000 ar gyfer pob rhwydwaith er mwyn ariannu'r gwaith hwn.

20. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn pryderu na fydd neilltuo swm penodol ar gyfer pob rhwydwaith yn ddigon mewn awdurdodau lleol mwy eu maint gan fod rhywfaint o'r costau'n amrywio. Ac ystyried pwysigrwydd cydweithio a chydweithredu er mwyn i'r Mesur fod yn llwyddiant, mae'n hanfodol bod y cyllid sydd ar gael i rwydweithiau lleol yn ddigon er mwyn gweinyddu'r broses yn effeithiol.

21. Mae'r Pwyllgor Cyllid hefyd yn credu ei bod yn hanfodol bod Llywodraeth Cynulliad Cymru a'r rhwydweithiau lleol yn cyfathrebu'n effeithiol drwy gydol y broses o roi'r Mesur ar waith ac wedi hynny. Mae'r Dirprwy Weinidog wedi dweud bod yr Adran dros Blant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau wedi bod yn gweithio'n agos gydag awdurdodau lleol. Byddai'r Pwyllgor Cyllid yn pwysleisio pwysigrwydd cynnal perthynas weithio dda yn y dyfodol.

Casgliad

22. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn siomedig bod y Memorandwm Esboniadol yn cynnwys cyn lleied o wybodaeth am y costau sy'n gysylltiedig â rhoi'r Mesur ar waith. Mae'r pwyllgor yn derbyn bod y Llywodraeth yn awyddus i roi'r Mesur ar waith drwy ddefnyddio'r adnoddau sydd wedi cael eu darparu ganddi eisoes, ac mae'r pwyllgor yn fodlon bod y dull hwnnw yn un cwbl resymol i'w ddilyn. Serch hynny, mae angen i'r Llywodraeth ddangos bod hyn yn realistig ac y bydd modd ei gyflawni. Mae nifer o elfennau yn y cyfrifiadau a wnaed o gostau'r Mesur sy'n seiliedig ar amcangyfrifon a rhagdybiaethau. Er gwaethaf dau bapur pellach, nid yw'r Llywodraeth wedi esbonio beth yw'r amcangyfrifon a'r rhagdybiaethau hyn.

23. Nid yw'r pwyllgor felly wedi gallu edrych ar y cyfrifiadau hyn ac mae'n rhaid iddo ddod i'r casgliad nad yw'n bosibl gwneud asesiad dibynadwy o effaith y Mesur Dysgu a Sgiliau (Cymru). **Mae'r pwyllgor o'r farn nad oes ganddo ddewis arall ond argymell nad yw dadl Cyfnod 1 ar egwyddorion cyffredinol y Mesur yn cael ei chynnal nes y bydd y wybodaeth hon ar gael. Dim ond wedyn y gall y pwyllgor, ac Aelodau'r Cynulliad yn eu tro, asesu effaith ariannol y Mesur.** Gan ystyried y sefyllfa anodd y mae'r Cynulliad ynddi o ran yr economi a'i chyllideb, byddai bwrw ymlaen heb gael y wybodaeth hon yn ymddangos yn anghyfrifol ac yn anghyson â datganiad y Gweinidog dros Gyllid a Chyflenwi Gwasanaethau Cyhoeddus mai un o'i flaenoriaethau yw sicrhau bod gwariant yn cael ei ddefnyddio'n ddoeth ac ein bod yn cael gwerth am y bunt yng Nghymru [Cofnod y Trafodion, y Pwyllgor Cyllid, 9 Hydref, paragraff 18].

24. At hynny, o'r hyn y mae'r pwyllgor wedi'i weld ynghylch y cyfrifiadau a'r rhagdybiaethau, mae'n ymddangos mai prin iawn yw'r gwaith a wnaed i ganfod gwir gostau rhoi menter mor newydd a helaeth ar waith ym maes addysg. Yn benodol, rydym yn pryderu nad yw anghenion ardaloedd gwledig, ailhyfforddi staff a datblygu darpariaeth newydd ac estynedig drwy gyfrwng y Gymraeg wedi cael eu gwerthuso mewn ffordd ddibynadwy. Mae'n bosibl hefyd y bydd angen rhagor o adnoddau er mwyn darparu hyfforddiant preswyl mewn ardaloedd gwledig.

Angela Burns
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid